

รายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3)
รายวิชา SP 109 แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี 5

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม	

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา SP 109 แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี 5 (Pali Translation and Composition I)
2. จำนวนหน่วยกิต 2 หน่วยกิต
3. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา พุทธศาสตรบัณฑิต วิชาแกนพระพุทธศาสนา
4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน พระมหาแวณสัน พุทธิสโร
5. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน ภาคการศึกษาที่ 1 / ชั้นปีที่ 2
6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี) ไม่มี
7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี) ไม่มี
8. สถานที่เรียน คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม กาญจนบุรี
9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้นิสิตรู้และเข้าใจประวัติและวิวัฒนาการของภาษาบาลี หลักบาลีไวยากรณ์ โครงสร้างประโยคภาษาบาลี หลักการแปลและการแต่งภาษาบาลี ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคภาษาบาลี หลักและวิธีการแปลประโยคภาษาบาลี รวมทั้งหลักและวิธีการแต่งและแปลภาษาบาลีทั้งประโยคร้อยแก้วและร้อยกรองได้

วัตถุประสงค์

นิสิตศึกษารายวิชานี้จบแล้วสามารถ

1. อธิบายประวัติและวิวัฒนาการของภาษาบาลีและไวยากรณ์บาลีได้
2. อธิบายชนิดของประโยคภาษาบาลี
3. แปลประโยคภาษาบาลีทั้งโดยอรรถและโดยพยัญชนะได้
4. แปลบาลีเป็นไทยและแปลไทยเป็นบาลีได้
5. รู้และเข้าใจหลักและวิธีการแต่งฉันทภาษาบาลี
6. รู้และเข้าใจศัพท์และสำนวนนิยมในการแต่งและแปลประโยคภาษาบาลี
7. รู้และเข้าใจหลักไวยากรณ์บาลี

2. วัตถุประสงค์ในการการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

1. เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษายุคใหม่
2. เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ทันสมัย
3. เพื่อปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่สอนให้สอดคล้องกับความจำเป็นที่แท้จริง

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาการแต่งบาลี การแปลบาลีทั้งโดยอรรถและโดยพยัญชนะให้ถูกต้องตามหลักภาษา การแต่งและการแปลประโยคพิเศษและสำนวนที่ควรทราบ การแปลบาลีเป็นไทยและแปลไทยเป็นบาลีจากหนังสือที่กำหนด

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ / งานภาคสนาม / การฝึกงาน	การศึกษด้วยตนเอง
32 ชม./ภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	ไม่มี	4 ชม. / สัปดาห์

3. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

1. อาจารย์ประจำรายวิชา แจกการให้คำปรึกษาผ่านทางโทรศัพท์และทางเว็บไซต์คณะพุทธศาสตร์และในระหว่างห้องเรียน
2. อาจารย์ประจำรายวิชา จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มตามความต้องการ 1 ชม. / สัปดาห์ ณ ห้องอาจารย์หรือสถานที่ตามนัดให้กับนิสิตที่ต้องการจะปรึกษา

หมวดที่ 4 การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา

1. คุณธรรม จริยธรรม

1.1 คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

คุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตอันเนื่องมาจากการศึกษาในรายวิชานี้ เช่น

- 1) เห็นคุณค่าของภาษาบาลีในฐานะเป็นอีกภาษาหนึ่งที่สื่อและถ่ายทอดแนวคิดทางศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีที่สั่งสมในเอเชียตะวันออก
- 2) ตระหนักถึงคุณค่าของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาบันทึกคัมภีร์พระพุทธศาสนาและในฐานะเป็นภาษาหลักที่ถูกยืมมาใช้ในภาษาไทย
- 3) ตระหนักในหน้าที่การเป็นพุทธศาสนิกชนผู้อยู่ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา
- 4) เห็นความสำคัญของการศึกษาภาษาบาลีและมีความเคารพในการศึกษา
- 5) ซาบซึ้งในอรรถรสแห่งหลักธรรมอันได้จากการแปลและแต่งภาษาบาลี ทั้งนี้เพราะรู้และเข้าใจความหมายของหลักธรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

1.2 วิธีการสอน

- 1) บรรยายโดยเน้นการแปลบาลีทั้งโดยอรรถและโดยพยัญชนะ
- 2) บรรยายโดยเน้นประโยคภาษาบาลีที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม
- 3) กำหนดให้นิสิตพัฒนาระดับคุณธรรมและจริยธรรมจากประเด็นที่ปรากฏในบทเรียนแต่ละบทเรียน

1.3 วิธีการประเมินผล

- 1) ความตรงต่อเวลาในชั้นเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลา
- 2) ศึกษาจากพฤติกรรมของผู้เรียน ว่ามีความสนใจ และสำนึกรับผิดชอบในรายวิชาที่ศึกษาหรือไม่
- 3) ประเมินจากการนำเสนองานทุกอย่างที่มอบหมาย โดยใช้การพิจารณาวิเคราะห์กรณีต่างๆ

2. ความรู้

2.1 ความรู้ที่ต้องได้รับ

ความรู้ที่ต้องได้รับจากการศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาสื่อสารธรรมความเป็นจริงของชีวิตตามการตรัสรู้ของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า คือความเข้าใจพระพุทธศาสนาทั้งส่วนอรรถและส่วนพยัญชนะได้ถูกต้องชัดเจนจนสามารถป้องกันตนเองไว้ไม่ให้ตนวิปริตจากพระธรรมวินัย หรือทำพระธรรมวินัยให้วิปริต ทั้งนี้

เนื่องจากภาษาบาลีคือภาษาจารึกคำสอนของพระพุทธศาสนาสายเถรวาทไว้
2.2 วิธีการสอน บรรยายหลักบาลีไวยากรณ์ หลักการแปลบาลีเป็นไทย หลักการแต่งไทยเป็นบาลี หลักการและวิธีการแต่งฉันทภาษาบาลี สำนวนนิยม โดยวิเคราะห์ สรุปสาระ และชี้ประเด็นสำคัญในบทเรียนแต่ละบทเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีฉันทะในการศึกษา
2.3 วิธีการประเมินผล (1) ทดสอบโดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลในบทเรียน (2) นำเสนอสรุปการอ่านจากการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (3) สอบย่อย / สอบกลางภาค / สอบปลายภาค
3. ทักษะทางปัญญา
3.1 ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา พัฒนาทัศนคติและความสามารถในการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามหลักภาษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเน้นที่การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด
3.2 วิธีการสอน 1) มอบงานให้ศึกษาค้นคว้า 2) นำมาเสวนา / อภิปรายรายบุคคล หรือกลุ่มตามความเหมาะสม 3) ให้วิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของภาษาบาลีที่นำมาศึกษา 4) การอภิปรายเดี่ยว เพื่อให้สะท้อนแนวคิดที่ชัดเจนออกมาให้ได้
3.3 วิธีการประเมินผล 1) ทดสอบย่อยประจำบทเรียนรายวิชา 2) มอบให้ทำโครงการพิเศษ และนำเสนอผลการศึกษา 3) ทดสอบย่อย / ทดสอบระหว่างภาค / ทดสอบปลายภาค
4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
4.1 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา 1) พัฒนาทักษะในการปลูกฝังการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้เรียนด้วยกัน 2) พัฒนาความรู้ในฐานะผู้นำ และผู้ตามในการทำงานรวมกันเป็นทีม 3) พัฒนาการด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ครบถ้วนตรงกำหนดเวลา
4.2 วิธีการสอน 1) จัดให้มีกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม 2) มอบหมายงานให้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม / รายบุคคล จากบทเรียน

3) การนำเสนอในรูปแบบรายงานด้วยตนเอง
4.3 วิธีการประเมินผล 1) ประเมินตนเอง ให้เพื่อนประเมินตามรูปแบบที่กำหนด 2) รายงานแต่ละเรื่องที่น่าสนใจ / ลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม 3) รายงานการศึกษาจากวิชาด้วยตนเอง
5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
5.1 ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา 1) พัฒนาทักษะในการสื่อสาร การพูด การฟัง การอภิปราย โดยการทำรายงานนำเสนอในชั้นเรียน 2) พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา 3) พัฒนาทักษะในการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 4) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การส่งงานทางอีเมล การจัดให้มีการเสวนาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เรียนและเกี่ยวข้อง 5) ทักษะการนำเสนอรายงาน โดยใช้รูปแบบ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม
5.2 วิธีการสอน 1) มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เว็บไซต์ สื่อการสอน E-learning และทำรายงานโดยการเน้นนำเสนอเป็นตัวเลข หรือมีสถิติอ้างอิง จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ 2) ให้นำเสนอโดยใช้รูปแบบและเทคโนโลยีตามที่ผู้สอนแนะนำอย่างเหมาะสม
5.3 วิธีการประเมินผล 1) จัดทำรายงาน เดี่ยว / กลุ่ม และนำเสนอผ่านสื่อเทคโนโลยี 2) จัดให้มีส่วนร่วมในการเสวนา อภิปราย เพื่อให้เกิดทักษะที่แท้จริง

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

เวลาการบรรยาย 16 สัปดาห์ ทุละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 32 คาบ

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
1	แนะนำแผนการสอน - ความเป็นมาและความสำคัญของภาษาบาลี - ความหมายของภาษาบาลี - ประโยชน์ของการศึกษาภาษาบาลี	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุฑูรสีโล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การ สอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
2	ความรู้เกี่ยวกับบาลีไวยากรณ์ - สมัญญาภิธานและสนธิ - นามและอภัยยศัพท์	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
3	- อาขยาตและกิตก์ - समासและตัดติท	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
4	หลักการแปลประโยคบาลีเป็น ภาษาไทย - ประโยคและโครงสร้างของ ประโยค - การแปลประโยคกัตตุวาก - การแปลประโยคกัมมวาก	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
5	- การแปลประโยคภาววาก - การแปลประโยคเหตุกัตตุวาก - การแปลประโยคเหตุกัมมวาก	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
6	หลักการแปลมคธเป็นไทย - หลักการแปลประโยคกิริยาคุม พากย์ - หลักการแปลบทประธานที่เป็น สัตตมี - หลักการแปลประโยค ปเคว - หลักการแปลประโยค กิมจฺคํ ปน	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
7	- หลักการแปลประโยค กิ (ปโยชน) - หลักการแปลประโยค อิตถัมภูต - หลักการแปลประโยค เสยฺยถิทำ - หลักการแปลประโยค ขมนีย, ยานีย - หลักการแปลประโยค กิริยา ประธานนัย	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
8	สอบกลางภาค	2		พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การ สอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
9	ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค - บทประธาน - บทกิริยา - ความสัมพันธ์ระหว่างบทประธานและบทกิริยาในระหว่าง - ความสัมพันธ์ระหว่างบทประธานและบทกิริยาคุมพากย์	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
10	- กิริยาศัพท์ที่เนื่องด้วยกิริยา - กิริยาระหว่างพากย์ - กิริยาคุมพากย์	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
11	วิธีการแปลงประโยคภาษาบาลี - การแปลงประโยคกัตตุจากเป็นประโยคกัมมจาก - การแปลงประโยคกัมมจากเป็นประโยคกัตตุจาก	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
12	- การแปลงประโยคเหตุกัตตุจากเป็นประโยคเหตุกัมมจาก - การแปลงประโยคเหตุกัมมจากเป็นประโยคเหตุกัตตุจาก - การแปลงคุณศัพท์เป็นนามนาม	2	การบรรยาย / การอภิปราย / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
13	- การแปลงคุณศัพท์เป็นนามนาม - การแปลงกิริยาศัพท์ให้เป็นนามนาม - การแปลงกิริยาภิกตักเป็นนามนาม	2	การบรรยาย / การอภิปราย / การนำเสนอหน้าชั้นเรียน / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
14	การแปลและการแต่ง - การแปลบาลีเป็นไทยเบื้องต้น - การแต่งไทยเป็นบาลีเบื้องต้น - การแปลบาลีเป็นไทยในธรรมบท	2	การบรรยาย / การอภิปราย / การนำเสนอหน้าชั้นเรียน / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การ สอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
15	หลักและวิธีการแต่งฉันทภาษาบาลี - ความหมายของฉันท - วิธีการแต่งฉันทภาษาบาลี - คณะฉันท - คณะฉันทวรรณพฤทธิ - คณะฉันทมาตราพฤทธิ - หลักสูตรฉันท - ตัวอย่างการแต่งฉันท	2	การบรรยาย / การอภิปราย / การนำเสนอหน้าชั้นเรียน / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล
16	สรุปเนื้อหา	2	การบรรยาย / การอภิปราย / การนำเสนอหน้าชั้นเรียน / เอกสารประกอบการสอน / Power Point Projector	พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
1	สอบกลางภาค สอบปลายภาค	8 16	10% 60%
2	วิเคราะห์ คั่นควำ การนำเสนอ รายงาน การทำงานกลุ่มและการนำเสนอ ผลงาน การอ่านและสรุปความ การส่งงานตามที่มอบหมาย	ตลอดภาค การศึกษา	20%
3	การเข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วม	ตลอดภาค การศึกษา	10%

หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. เอกสารและตำราหลัก

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, แต่งแปลบาลี, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์น การพิมพ์, พ.ศ. 2551.
- จรูญ วรรณกสิณานนท์, ดร., บาลียุคใหม่ เรียนง่ายกว่าเดิม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พุทธลีลา พ.ศ. 2549.
- จำลอง สารพัดนึก, รศ.ดร., แบบเรียนเร็วมหาบาลีเล่ม 1, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. 2544.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), หลักการแปลไทยเป็นนมคธสำหรับชั้นประโยค ป.ธ. 4-5, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงช้าง, พ.ศ. 2541.
- เวทย์ วรรณัญ, แบบเรียนบาลีไวยากรณ์สมบูรณ์เล่ม 1, กรุงเทพมหานคร : หจก.ไทยรายวันการพิมพ์, 2549.
- สนามหลวงแผนกบาลี, เรื่องสอบบาลี, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, อาหารการพิมพ์, 2536, 2538, 2549..
- พระสังฆราชิตมหาสามิเถระ, คัมภีร์วุตโตทัย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. 2529.

2. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

- แต่งแปลบาลี (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)
- หนังสือแต่งแปลบาลี (พระมหาประสิทธิ์ สิริปัญญา, ผศ.)
- หนังสืออุบายพากย์ปริวัตน์ ภาค 1-2 (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส)

3. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในรายวิชา เช่น google, wikipedia, คัมภีร์อภิธานปิฎก และคัมภีร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ,คำอธิบายศัพท์เฉพาะทางภาษาบาลี

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

1. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา

การประเมินประสิทธิผลของรายวิชานี้ นักศึกษาได้จัดทำเป็นกิจกรรมทางวิชาการในการนำแนวคิดและความเห็นจากนักศึกษาและผู้เข้าร่วม ดังนี้

- 1) จัดให้มีการเสวนากลุ่ม ระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาผู้เรียน
- 2) การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมในด้านต่างๆของผู้เรียน
- 3) จัดทำแบบประเมินรายวิชา และแบบประเมินผู้สอน
- 4) ให้การเสนอแนะผ่านเว็บบอร์ด ซึ่งจัดทำขึ้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับทางผู้สอนได้

2. กลยุทธ์การประเมินการสอน

กลยุทธ์ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการสอน ดังนี้

- 1) การศึกษา สังเกตการณ์ การสอน ของผู้ร่วมทีมการสอน
- 2) ประเมินผลคะแนนที่ได้จากการสอบทุกครั้ง
- 3) ประเมินทบทวนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ

3. การปรับปรุงการสอน

ภายหลังจากการประเมินการสอนในข้อ 2 เสร็จแล้ว จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมเสวนา ในการระดมสมอง เพื่อหาข้อที่ด้อยที่สุด และหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้

- 1) จัดให้มีการสัมมนา เรื่องการจัดการเรียนรายวิชานี้
- 2) การทำวิจัยในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

4. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา

ในระหว่างการสอนรายวิชานี้กำลังดำเนินไป ผู้สอนต้องมีการทบทวนผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในรายวิชาเป็นระยะ จากการสอบถามนักศึกษา หรือการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษา รวมถึงการพิจารณาจากผลการสอบประจำบท การสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทดสอบผลสัมฤทธิ์โดยภาพรวมในวิชานี้ ดังนี้

- 1) การทวนสอบ การให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษาโดยอาจารย์ท่านอื่น หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ไม่ใช่อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา
- 2) ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยตรวจสอบจากรายงาน หลักการให้คะแนนสอบและการให้คะแนนพฤติกรรม

5. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากการประเมินผลและทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของรายวิชาแล้ว ได้มีการจัดการวางแผนปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพ ดังนี้

- 1) ปรับปรุงรายวิชาทุก ๆ 3 ปี หรือตามข้อเสนอแนะและผลงานทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ 4.
- 2) อาจเปลี่ยน หรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนมีมุมมองในเรื่องการนำความรู้จากรายวิชานี้มา แก้ปัญหาต่างๆ ได้ หรืองานวิจัยแนวคิดใหม่ๆของผู้สอน